رویش روان شناسی، سال ۸، شماره٦، شماره پیاپی ۳۹، شهریور ۱۳۹۸
*Rooyesh-e-Ravanshenasi, 8(6)*, 2019

# بررسی روابط علی مشکلات بین‌فردی، هیجانی - رفتاری و شادکامی در دانش آموزان ابتدایی

# The Examination of Interpersonal problems, Emotional and conduct problems and Happiness in Elementary school

**علی بیگی**
دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، دانشگاه سمنان
**دکتر شاهرخ مکوند حسینی**
دانشیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه سمنان
**دکتر سید علی سیادت**
استاد دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان
**علی اکبر دولتی** (نویسنده مسئول)
دانشجوی دکتری آموزش عالی دانشگاه اصفهان

## چکیده

شادکامی حالتی از احساس خوشحالی و رضایت فرد از زندگی است که با فقدان افسردگی و اضطراب همراه است. پژوهش حاضر به منظور بررسی مشکلات بین‌فردی و مشکلات هیجانی -رفتاری در پیش‌بینی شادکامی در دانش‌آموزان ابتدایی انجام گرفت. روش تحقیق توصیفی همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع ابتدایی استان سمنان می‌باشد که از میان این دانش‌آموزان نمونه‌ای به تعداد ۲۳۲ نفر (۱۵۵دختر و ۷۷ پسر)، به روش تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و مقیاس-های احساس شادکامی آکسفورد، مشکلات بین‌فردی و مقیاس نقاط قوت و ضعف را تکمیل کردند. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام و با نرم‌افزار spss-22 مورد تحلیل قرار گرفت. یافته-های پژوهش نشان داد که بین مشکلات هیجانی، مشکلات فرااجتماعی (خرده‌مقیاس‌های نقاط قوت و ضعف)، بی‌عاطفگی، گریزان از اجتماع و سوءاستفاده شونده (خرده‌مقیاس‌های مشکلات بین فردی) با شادکامی همبستگی منفی و معنادار وجود دارد. هم‌چنین، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مشکلات هیجانی، مشکلات با همتایان و مشکلات رفتاری به ترتیب، به طور معناداری شادکامی پایین را در دانش‌آموزان پیش‌بینی می-کنند. به نظر می‌رسد، تقویت روابط بین‌فردی موثر با دیگر همسالان و آموزش مدیریت عواطف در مواجهه با مشکلات، ممکن است با تقویت شادکامی و بهزیستی دانش‌آموزان همراه باشد.

**واژگان کلیدی:** شادکامی، مشکلات بین‌فردی، مشکلات هیجانی رفتاری

## Abstract

Happiness is a state of life that is a happy and satisfied person with no depression and anxiety. This study aimed to investigate the interpersonal and emotional problems and behavioral problems in predicting happiness in Elementary school was done. This is a descriptive correlational study. The study population consisted of all students, male and female high school smart schools in Semnan province is among the students a sample of 232 students (155 girls and 77 boys), cluster sampling were selected randomly and scale of happiness Oxford, interpersonal problems and the scale of strengths and weaknesses completed. Data using the Pearson correlation coefficient and stepwise regression and analyzed with software SPSS-16. The results showed that emotional problems, social learning problems (subscale of strengths and weaknesses), apathy, unsociable, and self-abuse (in a scale of interpersonal problems), there is a significant negative correlation with happiness. The results of the regression analysis showed that emotional problems, problems with peers, and behavioral problems, respectively, significantly lower happiness in the students predict. It seems, strengthening effective interpersonal relationships with peers and learning to manage emotions in the face of problems associated with the strengthening of happiness and well-being of students.

***Keywords:*** happiness, interpersonal problems, emotional problems and behavioral

**نوع مقاله :** پژوهشی **دریافت :** آذر ۹۶ **پذیرش: دی ۹۶** **ویرایش نهایی** : مهر۹۸

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

**مقدمه**

در سال‌های اخیر، توجه زیادی به شادکامی شده است و آن را به عواملی از جمله روابط بین‌فردی و خانوادگی، عواطف و هیجانات مربوط ساخته‌اند(هو[1]،۲۰۱۴؛ ون هوون[2]،۲۰۱۰؛ چن[3]،۲۰۱۲؛ رابرتس[4]،۲۰۱۳). به نظر می‌رسد، هر شخصی در جستجوی شادکامی و اجتناب از شرایطی است که ممکن است باعث ناشادی افراد شود. شادکامی چندین جزء اساسی دارد. نخست جنبه عاطفی و هیجانی آن است، که باعث می‌شود فرد شادکام، خلق شادی داشته باشد. دوم جنبه اجتماعی آن که غالباً به گسترش روابط اجتماعی مربوط می‌شود، و سوم، جنبه شناختی آن است، به این معنی که فرد شادکام ارزیابی مثبتی از وقایع دارد(ون هوون،۲۰۱۰). شادکامی برای اغلب افراد، یک مولفه حیاتی برای یک زندگی خوب است. افراد می‌توانند شادکامی را به روش‌های مختلفی تجربه کنند. با این حال، یافتن دلایل شادکامی و در مجموع، بهزیستی روانی افراد به‌ویژه دانش‌آموزان می‌تواند زمینه ارتقاء سلامت روان جامعه را به همراه داشته باشد(آسیتالو[5]،۲۰۱۲؛ چن،۲۰۱۲).

پژوهش‌ها به چند عامل کلیدی که می‌تواند باعث شادکامی نوجوانان شود، اشاره کرده‌اند، از جمله می‌توان به روابط بین فردی و خانوادگی، دوستان، مدرسه، عواطف و هیجان‌ها اشاره کرد(سلیم[6]،۲۰۰۸؛ چن،۲۰۱۲). نظریه تنظیم خود، به عنوان شاخه‌ای از روان-شناسی تحولی، استدلال می‌کند که ارتباط با دیگران، نیاز به تعلق و روابط با دیگران، به عنوان یکی از سه نیاز اصلی روان‌شناختی محسوب می‌شود، که اگر ارضا شوند، باعث سلامتی و بهزیستی افراد می‌شود(دسی و رایان[7]،۲۰۰۰). پژوهش‌هایی نیز مشخص کرده‌اند که روابط اجتماعی و محبوبیت بین دوستان به طور مستقیمی با بهزیستی ذهنی و شادکامی مرتبط است(هولدر و کلمن[8]،۲۰۰۹؛ هولدر و کلاسن[9]،۲۰۱۰؛ الوف[10]،۲۰۰۸). به این معنی که افرادی که روابط بین فردی قدرتمند، حس نوع‌دوستی بالا، اعتماد به دیگران، انصاف و عدالت در توزیع و همکاری بالایی دارند، بهزیستی ذهنی و شادکامی بالایی را نشان می‌دهند، برعکس، افردی که حس خودپسندی، حسادت، روابط ضعیف با دیگران، عدم اعتماد به دیگران، سوءظن، مردم گریزی و انزواطلبی دارند، بهزیستی ذهنی و شادکامی پایینی را گزارش می‌کنند(فورگاس[11]،۲۰۱۲). روابط اجتماعی و حمایت موثر از معلمین و همسالان با تجارب شادکامی در مدارس مرتبط است. روابط اجتماعی یکی از مهمترین دلایل شادکامی است(چن،۲۰۱۲).

روابط بین فردی مناسب با ایجاد خلق شاد، خوشرویی و قاطعیت باعث تقویت اعتماد به نفس افراد می‌شود، باعث می‌شود که افراد، دنیا را محل امنی برای خود ببینند، این مساله باعث تقویت شادکامی افراد می‌شود. البته به نظر می‌رسد که کیفیت روابط (نحوه‌ای که با دیگران ارتباط برقرار می‌کنیم)، است که ممکن است پیش‌بینی‌کننده قدرتمند پیامدهای مثبت در نوجوانان باشد. پژوهش‌ها مشخص کرده‌اند که کیفیت روابط در نوجوانی به طور معناداری با شایستگی‌های فرد، که از طریق عزت‌نفس بالا، شایستگی‌های اجتماعی، خودکنترلی، استقلال و بهزیستی ذهنی خود را منعکس می‌کند، مرتبط است. نوجوانانی که مورد پذیرش همسالان قرار دارند، احساس بهتری دارند، و درباره خودشان و صلاحیت‌هایشان به طور مثبت فکر می‌کنند، و در موقعیت‌های اجتماعی دریافت شده نسبتا همنوا هستند، و به آسانی با مسائل کنار می‌آیند(کامپتون[12]،۲۰۱۲؛ بلس و فیدلر[13]،۲۰۰۶). هم‌چنین، به نظر می‌رسد، روابط دوستانه متقابل در مدارس متوسطه با احساس بهتری از خود و بهزیستی ذهنی حتی بین کودکان نامحبوب همراه است. کودکان با روابط بین‌فردی بهتر، ادراک مطلوب‌تری از مدرسه دارند و دیدگاه مثبتی در مورد خودشان دارند (هولدر و کلاسن،۲۰۱۰؛ الوف،۲۰۰۸).

یکی دیگر از مولفه‌هایی که ممکن است در شادکامی افراد موثر باشد، عواطف و هیجان‌ها و خلق افراد است. بیشتر پژوهش‌ها در مدارس به بهبود پیشرفت تحصیلی افراد متمرکز است و کمتر به بهزیستی هیجانی و اجتماعی افراد توجه دارند(سولدو، شافر و ریلی[14]،

1. Hu
2. Veenhoven
3. Chen
4. Roberts
5 . Usitalo
6. Selim
7 . Deci & Ryan
8. Holder & Coleman
9. Holder & Klassen
10. Eloff
11. Forgas
12 Compton
13 .Bless, H., & Fiedler
1. Suldo, Shaffer & Riley

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

) .در حالی‌که، رضایتمندی از مدرسه با رضایت کلی افراد مرتبط است(راسموسن، لامانن[۱]،۲۰۱۴). دانیل های برون[۲] و هیبرون[۳](۲۰۰۵)، در تئوری خود، شادکامی را با خلق‌ها، هیجان‌ها و تمایلات افراد برای تجارب خلقی تعریف می‌کند. بعضی مثال‌ها درباره حالات عاطفی شامل دردها و لذت‌های فیزیکی، سردرگمی، آزردگی، رنجش، بی‌قراری، شعف، اضطراب، خستگی، بیزاری، شادی، بی‌توجهی، خرسندی، آرامش، احساس سرزندگی، تجربه اوج، فشار هیجانی، ارضا کامل و داشتن حالت روحی مناسب می‌باشد(هیلر[۴]،۲۰۰۹). بعضی از این حالت‌های عاطفی مانند آرامش و شعف مثبت هستند و دیگر حالت‌های عاطفی مانند اضطراب و افسردگی منفی هستند. بهزیستی ذهنی با فراوانی عاطفه مثبت افراد افزایش می‌یابد و با فراوانی عاطفه منفی افراد کاهش می‌یابد(گامبل و گاریلینگ[۵]،۲۰۱۲). به این معنی که ممکن است افرادی که در شادکامی نمره بالایی می‌گیرند، شرایط عاطفی مثبت داشته باشند و کسانی که در شادکامی نمره پایین می‌گیرند، شرایط عاطفی هیجانی منفی را تجربه می‌کنند. پژوهش‌ها مشخص کرده‌اند که عواطف مثبت تاثیر معناداری بر دیگر جنبه‌های روان‌شناختی مثلا حافظه، توجه، تجربه خود، نوع‌دوستی، تصمیم‌گیری، روابط بین‌فردی و رضایتمندی شخصی دارد (ایسن[۶]،۲۰۰۱؛ کامپتون،۲۰۱۲)، که زمینه را برای احساس بهزیستی ذهنی و شادکامی فراهم می‌کند. هم‌چنین عواطف و هیجان‌های منفی می‌تواند با عواملی مانند افسردگی، حالت‌های اضطرابی، انزوا، نارضایتی شخصی، تعلل و سردرگمی مرتبط باشد(فورگاس،۲۰۰۲ و راسموسن، لامانن،۲۰۱۴). مشخص شده است که تجارب استرس‌زا و منفی در مدرسه و مشکلات بین فردی به طور منفی با شادکامی مرتبط است و با اعتراض و بهزیستی پایین همراه است(رابرتس،۲۰۱۳). عواطف با تاثیر گذاشتن بر سبک زندگی افراد، اعتماد به نفس، روابط بین فردی و خانوادگی، باعث بهزیستی ذهنی در افراد شود(بلس و فیدلر،۲۰۰۶). عواطف منفی، روان‌رنجوری، اضطراب(هوبنر[۷]،۱۹۹۱)، و ثبات هیجانی(ریگبای و هوبنر[۸]،۲۰۰۵)، پیش‌بینی کننده قدرتمند در نارضایتی از زندگی کودکان، و عواطف مثبت، روابط اجتماعی و محبوبیت بین همتایان(هولدر و کلمن،۲۰۰۹)، پیش‌بینی کننده قدرتمند در رضایت از زندگی کودکان هستند.

پژوهش حاضر با هدف بررسی مشکلات هیجانی و رفتاری، روابط بین فردی و شادکامی در بین دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۳ سال انجام گرفت. به این دلیل، دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۳ انتخاب شدند که آنها در دوره نوجوانی و یا در آستانه نوجوانی هستند، آنها می‌توانند هیجان‌های خود را تعریف کنند، و قادر به اسناددهی روابط علی احساساتشان به مسائل دیگر مانند بزرگسالان هستند(دنهام[۹]،۱۹۹۸). کودکان در این سنین وارد دوره عملیات صوری می‌شوند. با این حال، ویژگی‌های عملیات عینی نیز هنوز به عنوان تفکر مستقیم کودکان در این مرحله مشهود است. به این معنی که، توانایی افراد در این سنین در ساختن فرضیه و تحلیل پیامدهای تصمیم‌گیری‌شان ممکن است هنوز به طور ضعیفی تحول یافته باشد(تن و فورگاس[۱۰]،۲۰۱۰). بر این اساس، در پژوهش حاضر سنین مختلفی انتخاب شده‌اند تا بتوان تحلیل مناسبتری از روابط متغیرها ارائه داد.

## روش

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است که مشکلات بین‌فردی و مشکلات هیجانی و رفتاری به عنوان متغیرهای پیش‌بین و شادکامی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است.

**جامعه، نمونه و روش نمونه گیری:** جامعه آماری در پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان مدارس ابتدایی ۱۰ تا ۱۳ سال، پایه چهارم تا ششم ابتدایی استان سمنان در سال تحصیلی ۹۶- ۹۵ می‌باشد. از بین جامعه آماری مورد نظر تعداد ۲۳۲ دانش‌آموز دختر و پسر به صورت خوشه‌ای انتخاب شدند. به این صورت که ابتدا لیست مدارس مختلف شهرستان ها بدست آمده سپس از بین این مدارس، مدارسی انتخاب شدند که هم دانش‌آموزان شهر و هم دانش‌آموزان حومه شهر را پوشش دهد. سپس، محققین جهت تکمیل پرسشنامه‌ها به مدارس مورد

1. Rasmussen & Laumann
2 - Hybron
3. Hybron
4. Hiller
5. Gamble & Garling
6. Isen
7. Huebner
8. Rigby & Huebner
9. Denham
10. Tan & Forgas

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

نظر مراجعه کرده و از این میان، دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۳ ساله به طور تصادفی انتخاب شدند و پس از توضیح نحوه تکمیل، پرسشنامه‌ها را در اختیار دانش‌آموزان قرار دادند.پرسشنامه‌ها طی یک ماه جهت تجزیه و تحلیل جمع‌آوری شدند.

**مقیاس نقاط قوت و ضعف:** این مقیاس‌ها به طور گسترده‌ای برای ارزیابی مشکلات رفتاری و هیجانی در دامنه سنی ۳ تا ۱۶ سال کاربرد دارد(گود مان[1]،۱۹۹۷). بعضی از این مقیاس‌ها توسط مراقبین کودک و نوجوان و بعضی توسط خود فرد تکمیل می‌شود. مقیاس استفاده شده در پژوهش حاضر صرفا برای کودکان ۱۰ تا ۱۳ ساله کاربرد دارد. این مقیاس سه درجه‌ای دارای پنج خرده‌مقیاس است که شامل مشکلات فرااجتماعی، بیش فعالی، مشکلات هیجانی، مشکلات رفتاری، مشکلات با همسالان می‌باشد.گودمن آلفای کرونباخ ۰/۷۳ را برای این مقیاس گزارش کرد. در ایران نیز این مقیاس هنجاریابی شده و روایی و پایایی خوبی برای آن گزارش شده است(تهرانی دوست و محمودی قرائی[2]،۲۰۰۹). هم‌چنین در پژوهش حاضر برای این مقیاس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و برای خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب، مشکلات فرااجتماعی ۰/۷۲، بیش فعالی ۰/۷۸، مشکلات هیجانی ۰/۸۵، مشکلات رفتاری ۰/۸۳، مشکلات با همسالان ۰/۷۹بدست آمد.

**مقیاس مشکلات بین‌فردی:** این مقیاس ۳۲ ماده‌ای(سولدز، بادمان، دمبی و مری[3]،۱۹۹۳) شامل ۸ خرده‌مقیاس است که هر ۴ ماده از پرسشنامه یک خرده‌مقیاس را ارزیابی می‌کند. این خرده‌مقیاس‌ها شامل سلطه‌جویی، انتقام‌جویی، بی‌عاطفگی، انزوا، مطیع بودن، سواستفاده شونده، موافق و مزاحم می‌باشد. آزمودنی می‌بایست عباراتی را که بیشتر در مورد او صدق می‌کند، علامت بزند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های این آزمون به ترتیب سلطه‌جویی ۰/۷۸، انتقام‌جویی ۰/۷۵ . بی‌عاطفگی ۰/۸۱، انزو ۱۰/۷۴، مطیع بودن ۰/۷۵، سواستفاده شونده۰/۷۰، موافق ۰/۶۹، مزاحم۰/۸۲و آلفای کرونباخ کل ۰/۷۶ به دست آمد.

**مقیاس شادکامی:** این مقیاس شامل ۲۹ ماده است که توسط آرجیل، لو و مارتین آسیتالو(۲۰۱۲)، تهیه شده و در یک طیف چهار درجه‌ای نمره‌گذاری شده است و سازه‌های روان‌شناختی مربوط به علاقه‌های اجتماعی برون‌گرایی، مهربانی،موافقت، شوخ‌طبعی، احساس هدفمندی، خودبسندگی، حرمت خود، پذیرش خود، سلامت جسمی، خودمختاری، مکان کنترل و احساس زیبایی شناختی را ارزیابی می‌کند. روایی این مقیاس در ایران توسط علی‌پور و نوربالا(۱۳۷۸)، ۰/۹۳ و پایایی آن ۰/۹۲ گزارش شده است. آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۸۳ بدست آمد.

## یافته ها

این مطالعه روی ۲۳۲ دانش آموز دختر و پسر ۱۰ تا ۱۳ سال (۱۵۵ دانش‌آموز دختر و ۷۷ دانش‌آموز پسر)، با میانگین سنی ۱۴/۱۱ و انحراف استاندارد ۱/۵۰ سال انجام شد.

متغیرهای مشکلات فرااجتماعی، بیش فعالی، مشکلات هیجانی، مشکلات رفتاری، مشکلات با همسالان، سلطه‌جویی، انتقام-جویی، بی‌عاطفه، از نظر اجتماعی گریزان، مطیع، سواستفاده شونده، موافق و مزاحم به عنوان متغیرهای پیش‌بین و شادکامی متغیر ملاک را تشکیل می دهند ماتریس همبستگی و میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه در جدول ذیل ارائه شده است.

**جدول ۱:ماتریس همبستگی و آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه**

| متغیر | میانگین | انحراف استاندارد | شادکامی | متغیر | میانگین | انحراف استاندارد | شادکامی |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ۱-مشکلات فرااجتماعی | ۷/۴۸ | ۲/۰۶ | -۰/۴۴** | ۸- بی‌عاطفه | ۰/۶۹ | ۰/۸۸ | -۰/۳۶** |
| ۲- بیش فعالی | ۴/۸۳ | ۱/۶۴ | -۰/۰۹ | ۹- از نظر اجتماعی گریزان | ۰/۸۰ | ۱/۱۳ | -۰/۳۷** |
| ۳-مشکلات هیجانی | ۳/۵۵ | ۲/۳۳ | -۰/۵۸** | ۱۰- مطیع | ۰/۸۴ | ۰/۹۶ | -۰/۰۷ |
| ۴-مشکلات رفتاری | ۳/۱۵ | ۱/۵۷ | -۰/۰۸ | ۱۱- سواستفاده شونده | ۰/۸۳ | ۰/۹۹ | -۰/۳۱** |

1. Goodman
2. Tehrani-Doost & Mahmoudi Gharaie
3. Soldz, Budman, Demby & Merry

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

| | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ۵- مشکلات با همسالان | ۵/۳۳ | ۱/۳۸ | -۰/۱۹* | ۱۲- موافق | | ۱/۷۵ | ۱/۳۶ | -۰/۰۶ |
| ۶- سلطه‌جویی | ۰/۸۵ | ۰/۷۸ | -۰/۰۴ | ۱۳- مزاحم | | ۱/۳۰ | ۲/۰۳ | -۰/۳۵** |
| ۷- انتقام‌جویی | ۰/۳۱ | ۰/۵۵ | -۰/۱۵ | | | /۲۷** ۰ | ۰/۰۹ | ۰/۰۳۹ |

*P < 0/05 **P < 0/01

با توجه به جدول۱، ملاحظه می‌شود که دامنه ضرایب همبستگی معنادار متغیرهای مورد مطالعه در سطح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ از ۰/۱۹- تا ۰/۵۸- هست. بیشترین ضریب همبستگی منفی بین مشکلات هیجانی و شادکامی (۰/۵۸-)، و کمترین ضریب همبستگی منفی معنادار مربوط به مشکلات با همتایان و شادکامی (۰/۱۹-)، می‌باشد. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول ۲ نشان داده شده است.

**جدول ۲- خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای پیش بینی کننده شادکامی(مقدار واریانس تبیین شده و معناداری مدل)**

| متغیرهای وارد شده در هر مرتبه | R | R2 | R2 تعدیل شده | خطای معیار برآورد | T | B | Beta | سطح معناداری |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| مشکلات هیجانی | ۰/۵۹ | ۰/۳۵ | ۰/۳۴ | ۸/۲۲ | -۷/۸۷ | -۳/۸۷ | ۰/۵۸ | ۰/۰۰۱ |
| مشکلات با همتایان | ۰/۶۳ | ۰/۴۰ | ۰/۳۹ | ۷/۸۲ | -۸/۰۳ | ۳/۸۹ | ۰/۵۹ | ۰/۰۰۱ |
| مشکلات رفتاری | ۰/۷۰ | ۰/۵۰ | ۰/۴۹ | ۷/۷۷ | -۸/۴۳ | -۴/۲۴ | ۰/۶۴ | ۰/۰۰۱ |

*P < 0/01

جدول ۲ خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای پیش‌بینی کننده شادکامی، میزان t و ترتیب ورود متغیرها و ضرایب حاصل از رگرسیون چندگانه متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. با عنایت به این جدول، خرده‌مقیاس مشکلات هیجانی به علت داشتن همبستگی صفر مرتبه بالا اولین متغیری است که وارد تحلیل شده و با توجه به مقدار مجذور R تعدیل شده می‌توان گفت که مولفه مشکلات هیجانی توانسته است ۰/۳۴ از واریانس مولفه شادکامی را تبیین کند ($R^2$=۰/۳۴، Beta=۰/۵۸). در گام دوم مولفه مشکلات با همتایان همراه با مولفه مشکلات هیجانی توانسته است ۰/۳۹ درصد از واریانس متغیر شادکامی را تبیین کند. ($R^2$=۰/۳۹، Beta=۰/۵۹). و در گام سوم مولفه مشکلات رفتاری همراه با دو مولفه بالا ۰/۴۹ درصد از واریانس متغیر شادکامی را تبیین می‌کند. ($R^2$=۰/۴۹، Beta=۰/۵۸). میزان t و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیرها در معادله رگرسیون است. هم چنین این جدول مشخص می‌کند که مولفه‌های دیگر مربوط به دو مقیاس نقاط قوت و ضعف و مشکلات بین‌فردی از مدل حذف شده اند و این بدان علت است که ورود این مولفه ها سهمی در موفقیت مدل نداشته و توان پیش بینی این مولفه ها ضعیف بوده است.

**جدول ۳- خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای مشکلات بین فردی در پیش بینی شادکامی**

| متغیرهای وارد شده در هر مرتبه | R | R2 | R2 تعدیل شده | خطای معیار برآورد | T | B | Beta | سطح معناداری |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| منزوی | ۰/۳۲ | ۰/۱۰ | ۰/۰۹ | ۹/۳۵ | -۳/۳۴ | -۳/۶۸ | ۰/۳۲ | ۰/۰۰ |

با ورود همه متغیرها در تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام هیچ یک از مولفه‌های مقیاس مشکلات بین‌فردی معنادار نشد. اما در تحلیل جداگانه که در جدول ۳ نشان داده شده است، خرده مقیاس گریزان از اجتماع (منزوی)، تنها مولفه‌ای است که وارد تحلیل شده و می‌توان گفت که ۹ درصد از شادکامی را بطور جداگانه تبیین می‌کند (R2=۰/۰۹، Beta=۰/۳۲).

## بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی سهم مشکلات بین‌فردی و مشکلات هیجانی و رفتاری در پیش‌بینی میزان شادکامی دانش‌آموزان دختر و پسر ۱۰ تا ۱۳ سال انجام گرفت. در بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش مشخص شد که بین مشکلات فرااجتماعی، مشکلات با همتایان، سردی عاطفی، انزوای اجتماعی، تلقین‌پذیری و مزاحمت همبستگی منفی معناداری با شادکامی وجود دارد. هم‌چنین در بررسی

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

تحلیل رگرسیون چندگانه مشخص شد که مشکلات هیجانی به عنوان قدرتمندترین مولفه و سپس مشکلات رفتاری و مشکلات با همتایان بیشترین سهم را در پیش‌بینی شادکامی پایین دانش‌آموزان دارند.

در پژوهش حاضر آشکار شد که مشکلات هیجانی نقش موثری را در پیش‌بینی شادکامی پایین دارد. این یافته با دیگر یافته‌های انجام شده در این زمینه همسو است(سالدو، شافر و ریلی،۲۰۰۸). این پژوهش‌ها به وضوح روابط منفی مشکلات هیجانی و شادکامی و بهزیستی روانی و هم‌چنین روابط مثبت مشکلات هیجانی پایین و شادکامی را تبیین کرده‌اند. مشکلات هیجانی با نگرانی زیاد، ناشادی، عصبیت، استرس و اضطراب، ترس فراوان و علایم سایکوسوماتیک مانند سردردهای زیاد، شکم درد و یا بیماری مشخص می‌شود. به نظر می‌رسد، دانش‌آموزان با عواطف و هیجان‌های منفی، شادکامی پایینی را از بعضی جهات تجربه می‌کنند. به این معنی که، دانش‌آموزانی که هیجان‌های منفی از جمله تجارب استرس‌زا و منفی را تجربه می‌کنند، نارضایتی شخصی بالا، کارآمدی پایین و روابط بین‌فردی ضعیفی از خود نشان می‌دهند(راسموسن، لامنن،۲۰۱۴). هیجان های منفی سبک زندگی افراد را تغییر داده، عملکرد و کارایی افراد را کاهش داده و بهزیستی ذهنی افراد را پایین می‌آورد(بلس و فیدلر،۲۰۰۶). برعکس، هیجان‌های مثبت اعتماد به نفس افراد را افزایش داده، باعث روابط بین‌فردی مثبت و گسترده شده، شادکامی دانش‌آموزان را به دنبال دارد(گامبل و گارلین، ۲۰۱۲). افراد با عواطف مثبت، روابط بین فردی خود را گسترش داده و شبکه حمایت‌های اجتماعی وسیعی دارند که می‌تواند شامل حمایت‌های مالی، عاطفی و اطلاعاتی باشد و افراد از حس ارزشمند بودن و دوست داشتن سود می‌برند. هم‌چنین، با خوش‌بینی و امیدواری نسبت به مسائل و رویدادهای زندگی، با هدفمندی و معنی‌داری بالا کیفیت زندگی خود را تقویت می‌کنند(چن،۲۰۱۲).

هم‌چنین، پژوهش حاضر نشان داد که مشکلات با همتایان به عنوان دومین متغیر وارد شده در تحلیل رگرسیون چندگانه سهم عمده‌ای را در پیش‌بینی شادکامی پایین افراد دارد. به این معنی که افرادی که معمولا منزوی هستند، دوستان اندکی دارند، روابط مناسبی با همتایان خود ندارند و دیگر همسالان آنها را مورد شماتت قرار می‌دهند، شادکامی پایینی را گزارش کرده‌اند. این یافته با دیگر مطالعات انجام شده در این حوزه هماهنگ است(هولدر و کلمن،۲۰۰۹، چن، ۲۰۱۲ و الوف،۲۰۰۸). این مطالعات آشکارا روابط بین‌فردی و روابط با همتایان را در بهزیستی و شادکامی افراد گزارش کرده‌اند. به نظر می‌رسد، دانش‌آموزانی که بین همتایان خود از محبوبیت بالایی برخوردار هستند و روابط گسترده‌ای را با دیگر همکلاسی‌های خود برقرار کرده‌اند، نیازهای روان‌شناسی خود از جمله مهربانی، شوخ‌طبعی، هدفمندی، احساس حرمت خود، پذیرش خود و خودکنترلی را تقویت کرده، رضایتمندی و شادکامی بالایی را کسب می‌کنند. روابط قدرتمند با همتایان، حسی از نوع‌دوستی، اعتماد و همکاری را در افراد تقویت می‌کند که با بهزیستی ذهنی افراد همراه است. برعکس، روابط ضعیف با دیگر همتایان با حسادت، حس خودپسندی، بی‌اعتمادی به دیگران، انزواطلبی و گریزان بودن از روابط اجتماعی را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند، که این مساله باعث ناشادی و بهزیستی ذهنی پایین در افراد می‌شود(فورگاس،۲۰۱۰ و چن،۲۰۱۲). روابط بین فردی قدرتمند باعث حسی از خوش‌بینی و اعتماد به نفس در دانش‌آموزان می‌شود که فرصت بیشتری را برای خودشکوفایی پیدا می‌کنند.

از دیگر متغیرهایی که در ترکیب با دو مولفه‌ای که در بالا ذکر شد، سهم مناسبی را در پیش‌بینی شادکامی دانش‌آموزان دارد، مشکلات رفتاری دانش‌آموزان می‌باشد. دانش‌آموزان با مشکلات رفتاری بالا عصبانی، پرخاشگر، دروغگو و تا حدی تکانشی عمل می‌کنند. این دانش‌آموزان در رفتار با دیگران صرفا به نیازهای شخصی خود بدون توجه به نیازهای دیگران اقدام می‌کنند. در پژوهش حاضر آشکار شد، دانش‌آموزانی که مشکلات رفتاری بالایی دارند، احساس ناشادی می‌کنند و بهزیستی پایینی را گزارش می‌کنند. برعکس، دانش‌آموزانی که مشکلات رفتاری پایینی دارند، شادکامی و بهزیستی بالایی را گزارش می‌کنند. این یافته با دیگر پژوهش‌های انجام شده در این حوزه همخوانی دارد(فورگاس،۲۰۱۰؛ چن،۲۰۱۲ و راسموسن و لامنن،۲۰۱۴). دانش‌آموزان با مشکلات رفتاری بیشتر به این علت که در رفتار خود انعطاف‌پذیری ندارند، انزوای بیشتری را تجربه می‌کنند، روابط بین فردی محدودی دارند و به تدریج دایره دوستان این دانش‌آموزان کمتر می‌شود. این مساله باعث مشکلات دیگری از جمله مشکلات عاطفی، غمگینی بیشتر، نداشتن راهکارهای مقابله‌ای مناسب جهت حل مشکلات می‌شود. هم‌چنین، خیلی احتمال دارد، دانش‌آموزان با مشکلات رفتاری به سمت بزهکاری روی آورند. همه این مسائل باعث می‌شود که این دانش‌اموزان فاقد کارآمدی، اعتماد به نفس، انگیره‌مندی و هدفمندی باشند و ناشادتر زندگی کنند.

در پژوهش حاضر، سهم خرده‌مقیاسهای مشکلات بین‌فردی و مشکلات هیجانی رفتاری در پیش‌بینی شادکامی در بین دانش-آموزان دختر و پسر مورد ارزیابی قرار گرفت. لازم است در دیگر پژوهش‌ها این روابط به طور جداگانه در دانش‌آموزان دختر و پسر انجام شود. هم‌چنین، در پژوهش حاضر رابطه خانواده در شادکامی مورد بررسی قرار نگرفته است، لازم است در پژوهش‌های آینده سهم خانواده نیز به عنوان یک متغیر مهم پیش‌بینی کننده شادکامی در دانش‌آموزان مورد ارزیابی قرار گیرد.

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

به طور خلاصه، و با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، به نظر می‌رسد، افرادی که روابط بین فردی گسترده‌ای دارند، و در بین همتایان خود از پذیرش بالایی برخوردارند، مشکلات هیجانی و رفتاری کمتری را تجربه می‌کنند. هم‌چنین، احتمال دارد افراد با مشکلات هیجانی و رفتاری کمتر ، روابط بین فردی با همتایان خود را گسترش دهند و زمینه را برای شادکامی و موفقیت خود را فراهم می‌کنند.

## منابع

علی پور احمد و نور بالا احمدعلی(۱۳۷۸). بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان دانشگاه های تهران. روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران; ۵ (۱ و ۲) :۵۵ -۶۶

Bless, H., & Fiedler, K. (2006). *Mood and the regulation of information processing and behavior*. In J. P. Forgas (Ed.), Affect in social thinking and behavior (pp. 65–84). New York: Psychology Press. Brighouse, H. *On education*. New York: Routledge.

Chen, W. (2012). How education enhances happiness: Comparison of mediating factors in four East Asian Countries. *Social Indicators Research. 106,117–131.*

Compton, W. C. (2012). *Introduction to positive psychology*. Belmont, CA: Thompson Wadsworth.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The ''what'' and ''why'' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry. 11(4), 227–268.*

Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York: The Guilford Press.

Eloff, I. (2008). In pursuit of happiness: How some young African children construct happiness. *Journal of Psychology in Africa. 18(1). 81–88.*

Forgas, J. P. (2002). Feeling and doing: Affective influences on interpersonal behavior. *Psychological Inquiry. 13(1), 1–28.*

Forgas, J. P. (2010). When sad is better than happy: Mood effects on the effectiveness of persuasive messages. *Journal of Experimental Social Psychology. 43, 513–528.*

Gamble, A., & Garling, T. (2012). The relationship between life satisfaction, Happiness and current mood. *Journal of happiness study. 13, 31-45.*

Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry. 38, 581–586.*

Hiller, S. (2009). Haybron on mood propensity and happiness. *Journal of happiness study. 10, 215-228.*

Holder, M. D., & Coleman, B. (2009). The contribution of social relationships to children's happiness. *Journal of Happiness Studies. 10(3), 329–349.*

Holder, M. D., & Klassen, A. (2010). Temperament and happiness in children. *Journal of Happiness Studies. 11, 419–439.*

Hu, A. (2014).The changing happiness- enhancing effect of a college degree under higher education: Evidence from china. *Journal of happiness study. 24.1-17.*

Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly.6, 103–111.*

Hybron, D. m. (2005). On being happy or unhappy. *Philosophy and phenomenological research. 7(2), 287-317.*

Isen, A. M. (2001). An influence of positive affect on decision making in complex situations: heoretical issues with practical implications. *Journal of Consumer Psychology. 11, 75–85.*

Rasmussen, m., & Laumann, K. (2014). The role of exercise during adolescence on adult happiness and mood. *Leisure Studies. 33(4), 341–356*

Rigby, B. T., & Huebner, E. S. (2005). Do causal attributions mediate the relationship between personality characteristics and life satisfaction in adolescence? *Psychology in the Schools. 42(1), 91–99.*

Roberts. H. (2013). Despair and education. *Study of philosophy education. 32, 423- 475.*

Selim, S. (2008). Life satisfaction and happiness in Turkey. *Social Indicators Research. 88(3), 531–562.*

Soldz, S., Budman, S. H., Demby, A., & Merry, J. (1993). Representation of personality disorders in circumplex and Five-Factor space: Explorations with a clinical sample. *Psychologcal Assessment. 5, 41-52.*

Suldo, S. M., Shaffer, E. S., & Riley, K. A (2008). Social-cognitive-behavioral model of academic predictors of adolescents' life satisfaction. *School Psychology Quarterly. 23(1), 56–69.*

Tan, H. B., & Forgas, J.P. (2010). When happiness makes us selfish, but sadness makes us fear: Affective influence on interpersonal strategies in the dictator game. *Journal of experimental social psychology. 46, 571- 576.*

Tehrani-Doost, M., Mahmoudi Gharaie, J. (2009). Efficacy of Positive Parenting on Improving Children's Behavior Problems and Parenting Styles. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 14, (4), 371-379*

Usitalo, M. (2012). Global and school related happiness in finish children. *Journal of happiness study. 13: 601-619.*

Veenhoven, R. (2010). Capability and happiness: Conseptual difference and reality links. *Journal of Socio-Economics. 39(3), 344–350.*

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]
[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28 ]

[ DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.6.2 ]